

Didaktika učenja na prostem
ČŠOD Prvine, 26. 6. 2024

UČENJE NA PROSTEM KOT PODPORA RAZVIJANJU BRALNE PISMENOSTI

dr. Nina Novak, Zavod RS za šolstvo

POUDARKI:

- Učenje na prostem v luči sodobnih smernic in potreb učencev.
- Učenje na prostem, ki spodbuja razvijanje **bralne pismenosti**.
- **Gradniki bralne pismenosti** kot opomnik pri načrtovanju učenja na prostem.

Pridobivanje oz. usvojenost znanja se kaže kot
»**dolgotrajna sprememba v učenčevem znanju, ki je posledica njegovih učnih izkušenj**
(spoznavnih postopkov) oz. premišljene priprave le-
teh s strani učitelja«

(prim. Mayer v Dumont idr. 2013)

Ni odločilna uporabljena metoda, ampak to, kako
uporabljena metoda podpira učenje oz. spoznavni
proces na poti do ciljev!

Učenje na prostem = organizirano učenje, ki
poteka zunaj šolskih stavb.

(Skribe Dimec, 2013)

- pojmovno znanje in poznavanje podatkov
- procesno znanje
- metakognitivno znanje

(Marentič Požarnik, 2000)

Foto: Jelka Bojc

NAČELA IZKUSTVENEGA UČENJA

Za globlje učenje moramo znati neposredno izkustvo (čutno doživljanje) povezati z razmišljanjem.

John Dewey, Kurt Lewin in David Kolb, vsi kot bistvo izkustvenega učenja izpostavljajo enake stvari, ki jih lahko povzamemo v nekaj načelih izkustvenega učenja (*Marentič Požarnik 1992*):

1. Učenje je **kontinuiran proces** ustvarjanja znanja, zasnovan na izkušnji.
2. Učenje je **ciklični proces**.
3. Učenje je **celosten proces** prilagajanja svetu, saj združuje tako procese percepcije, kot čustvovanja, delovanja in razmišljanja. Izkustveno učenje je celota in samo kot celota lahko deluje.
4. Učenje je **proces ustvarjanja znanja**.

4. AKTIVNO EKSPERIMENTIRANJE

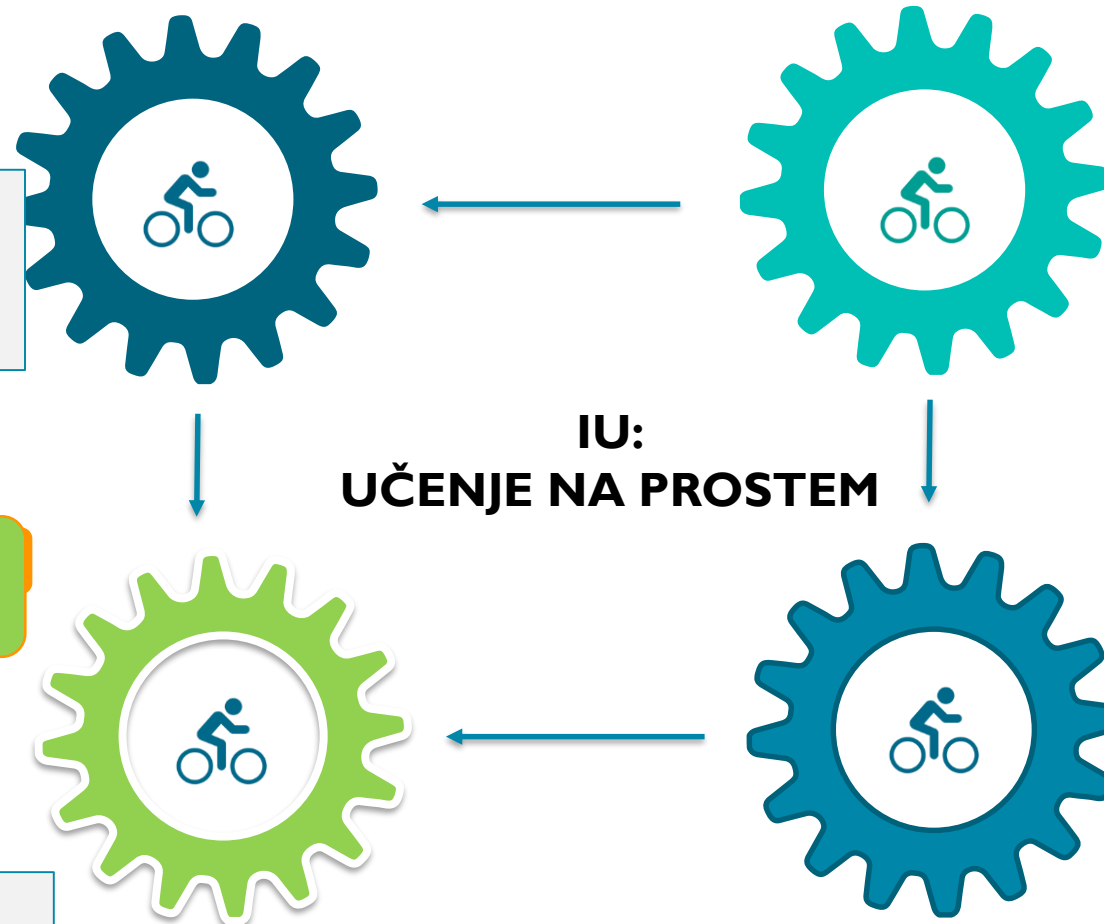
Preizkusijo se nova spoznanja, v novih situacijah, kar pa spet pripelje do nove konkretne

Vsak ponovni poskus vožnje s kolesom je okrepljen z informacijami, ki jih je oseba pridobila v prejšnjih treh fazah. Preizkuša nove načine vožnje.

3. ABSTRAKтна KONCEPTUALIZACIJA

Poudarek je na logičnih sklepanjih in razumevanju. Uporaba teorij za osmišljanje dogodkov.

Razmišlja o načinih izboljšanja pri naslednjem poskusu vožnje kolesa.

I. KONKRETNA IZKUŠNJA

Poudarek je na konkretni izkušnji, ne pa na teoriji in posploševanju.

Fizično srečanje osebe s kolesom.

2. RAZMIŠLJUJOČE OPAZOVANJE

Je faza, ki izhaja iz konkretne izkušnje, razmišljamo o izkušnji in jo želimo razumeti.

Oseba ima priložnost, da sama opazuje, zakaj ji vožnja uspeva ali ne (npr. poganjanje pedal vodi do premikanja koles, s pritiskom na zavoro se kolo ustavi, ...)

Med mnogimi ...

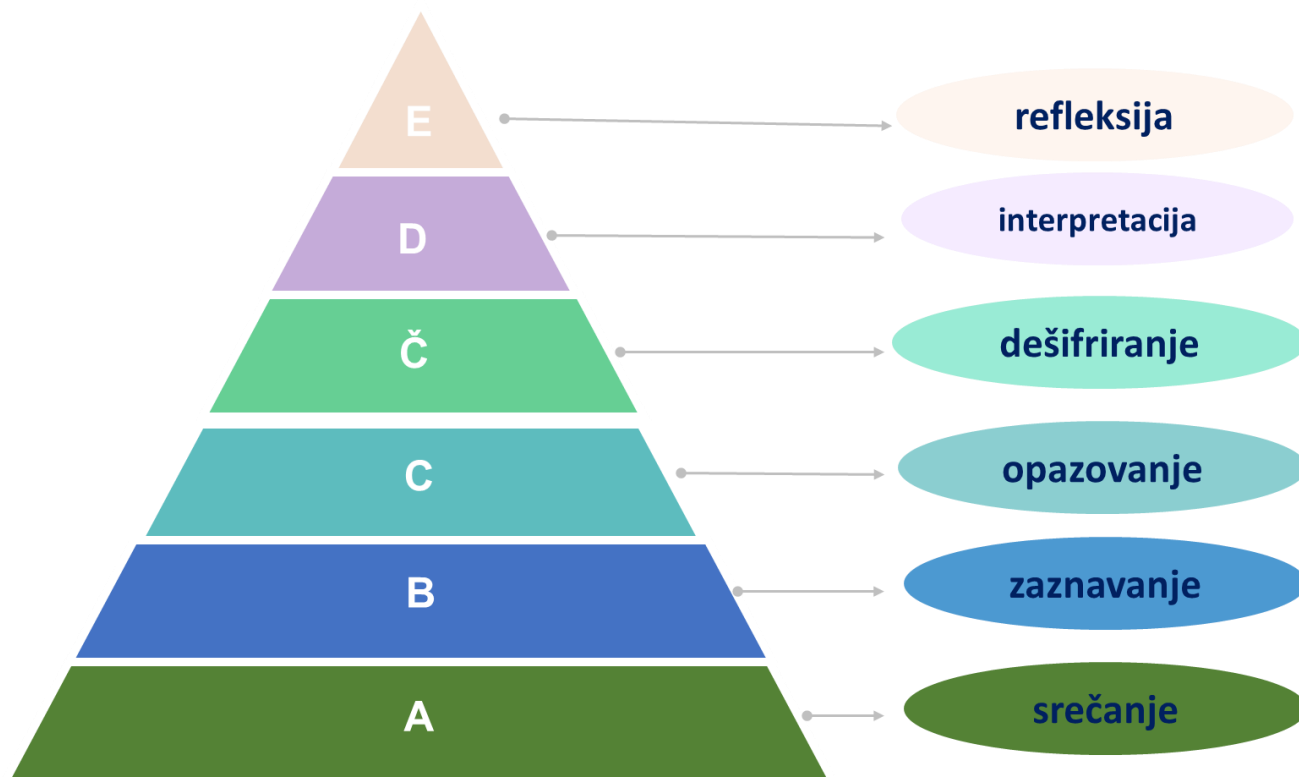
- Močan vpliv na dolgotrajni spomin.
- Učenci, ki so deležni dobro vodenih in kakovostnih dejavnosti na prostem, so bolj sproščeni in zavzeti za vsebine, ki jih sprejemajo.

(Hopwood-Stephens, 2013)

„Na Islandiji imajo dva priljubljena vremenska izreka: Če ti vreme ni všeč, počakaj pet minut in spremenilo se bo v nekaj drugega. Ni slabega vremena, obstajajo samo slabo oblečeni ljudje.“

(Skribe Dimec, 2012)

A) RAVEN POSAMEZNEGA UČENCA

A) RAVEN ŠOLE

Raznolikost živega, razvojna naloga Pouk na prostem 2023-2024, Vlasta Svatina

Galerija na prostem, razvojna naloga Pouk na prostem 2023-2024, Ula Ulaga in Barbara Oder

**Opazovanje živega bitja in izdelava preprostega modela,
razvojna naloga Pouk na prostem 2023-2024, Ula Ulaga in Barbara Oder**

Skupno branje na prostem, Mojca Pažon Čonžek

Bralna pismenost je **stalno razvijajoča** se zmožnost **posameznika in posameznice** za **razumevanje**, **kritično vrednotenje** in **uporabo** pisnih informacij. Ta zmožnost vključuje razvite **bralne veščine**, **(kritično) razumevanje** prebranega in **bralno kulturo** (pojmovanje branja kot vrednote in **motiviranost** za branje). Zato je temelj vseh drugih pismenosti in je ključna za razvijanje posameznikovih in posamezničnih sposobnosti ter njuno uspešno sodelovanje v družbi.

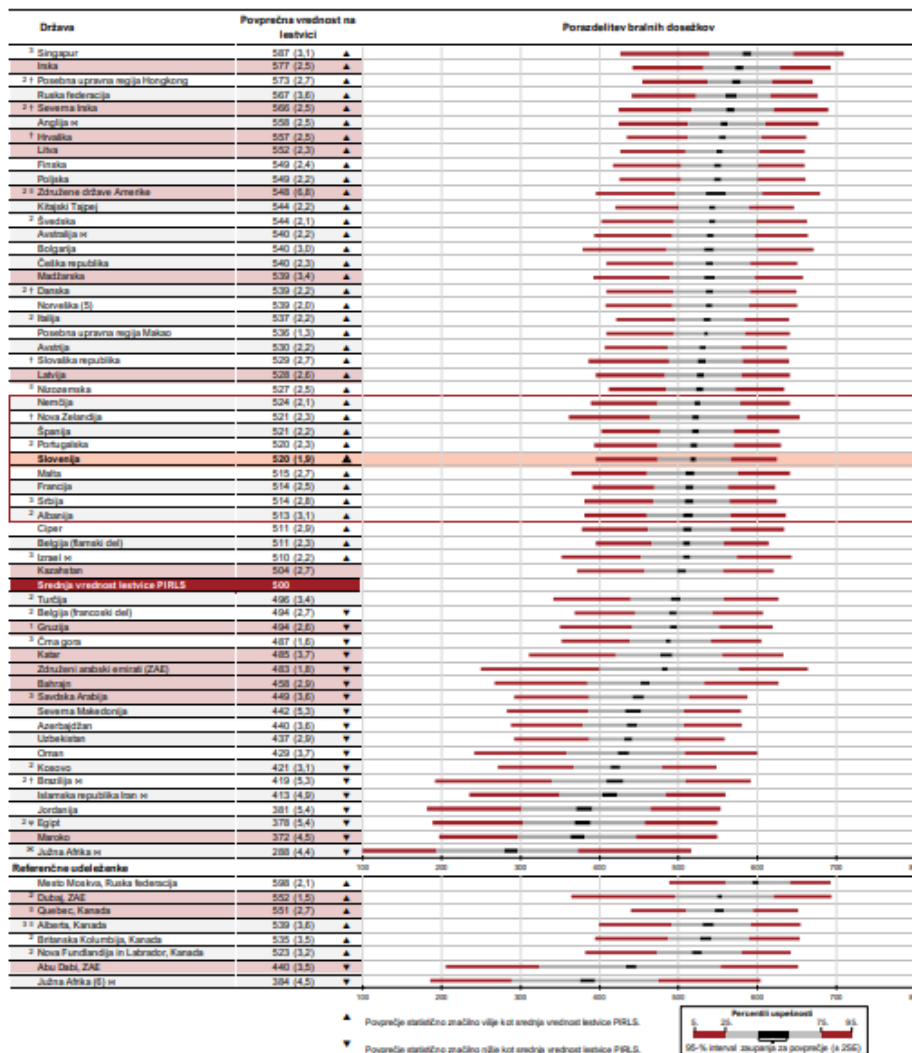
RAZLIKE MED UČENCI – RAZISKAVA PIRLS 2021 (branje umetnostnega in neumetnostnega besedila - neumetnostno tudi v digitalnem formatu)

VZOREC SODELUJEJOČIH:

194 šol
163 ravnateljev
6505 učencev
5974 staršev
324 učiteljev

BRALNI DOSEŽKI ČETRTOŠOLCEV V SVETU IN V SLOVENIJI

Slika 2.1 • Povprečni bralni dosežki in porazdelitev dosežkov na lestvici

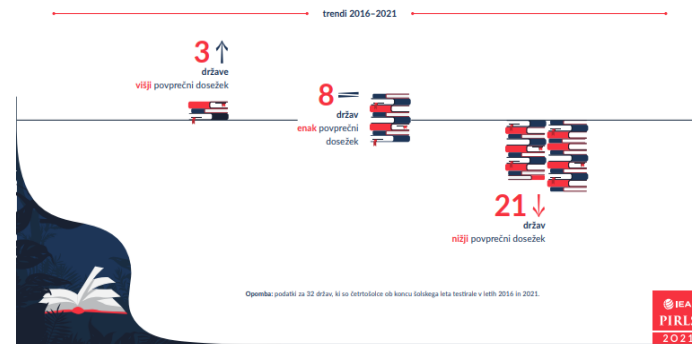
Opomba: Zaradi zaokroževanja na cela števila se nekatere vsote zdijo nekonistentne.

Slika 2.4 • Trendi povprečnih bralnih dosežkov PIRLS v Sloveniji

Slika 2.3 • Trendi v bralnih dosežkih ob koncu 4. razreda med letoma 2016 in 2021

Trendi bralnih dosežkov v četrtem razredu kažejo na **upad širom sveta**.

Vir: Klemenčič Mirazchijski, E., Mirazchijski, P. (2023). Mednarodna raziskava bralne pismenosti (IEA PIRLS 2021): nacionalno poročilo – prvi rezultati (1. spletna izd.). Pedagoški inštitut. https://www.pei.si/wp-content/uploads/2023/05/PIRLS21_NacionalnoPorocilo_Splet1.pdf

RAZLIKE MED UČENCI – RAZISKAVA PIRLS 2021

Namen: preverjanje bralne pismenosti učenk in učencev ob koncu 4. razreda

Dosežek leta 2021 je za 23 točk slabši od doseženega leta 2016. Večina držav ima nižji dosežek kot leta 2016. Primerjava pokaže, da je dosežek slovenskih četrtošolcev v letu **2021 primerljiv** z dosežkom slovenskih četrtošolcev leta **2006**.

V nekaterih državah **obstajajo razlike pri branju glede na namen** (branje za literarno izkušnjo proti branju za pridobivanje in uporabo informacij) **in procese razumevanja** (priklic in preprosto sklepanje proti interpretaciji, integraciji in vrednotenju) glede na povprečni bralni dosežek; v Sloveniji teh razlik ni.

Raziskava je pokazala, da so **deklice dosegle višje bralne dosežke v 51 državah od 57 sodelujočih**. V Sloveniji je razlika med dečki in deklicami 18 točk v prid deklic. Razkorak med dosežki po spolu je približno enak. **Ko se izboljša bralni dosežek pri deklicah, se tudi pri dečkih**. Tokrat je bilo v Sloveniji zaznati padec tako pri dečkih kot pri deklicah.

Vpliv ima tudi odnos staršev do branja. Starši v Sloveniji sodijo v kategorijo **Nekoliko radi berejo**.

26 % staršev četrtošolcev zelo radi berejo. V povprečju imajo ti otroci za 24 točk višji bralni dosežek od otrok staršev, ki nekoliko radi berejo (teh je v Sloveniji 52 %).

V Sloveniji je le 28 % učencev poročalo, da zelo radi berejo. 18 % jih je na mednarodni ravni poročalo, da **ne marajo branja**, pri nas pa je bilo takšnih učencev 23 %.

Kaj ste nazadnje prebrali?

Je bil to digitalni ali analogni vir?

Koliko Slovencev (v%) letno prebere vsaj eno knjigo, ki ni vezana na študij ali delo?

Koliko knjig ima povprečno gospodinjstvo v Sloveniji?

Je branje z zaslona enakovredno branju tiskane knjige?

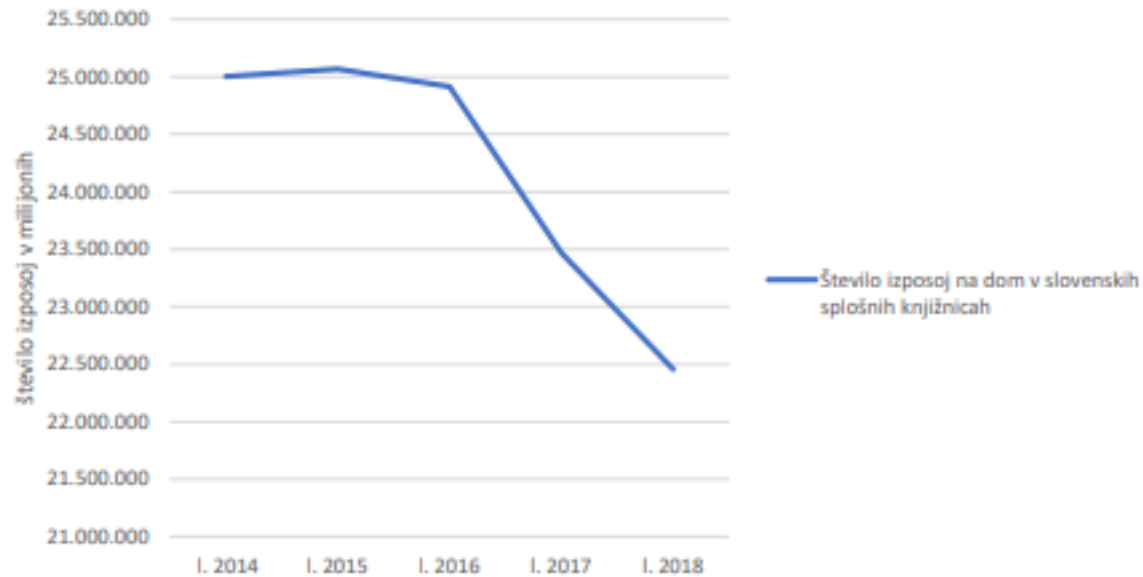
Branje kot vrednota v družbi?

Patricia Rupar, Andrej Blatnik,

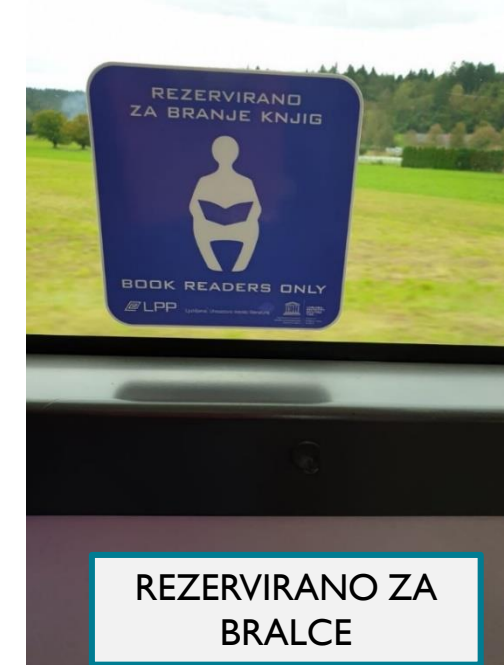
Miha Kovač in Samo Rugelj

KNJIGA IN BRALCI VI

Bralna kultura in nakupovanje knjig
v Sloveniji v letu 2019

Slika 2.7: Število izposoj knjižničnega gradiva na dom v slovenskih splošnih knjižnicah

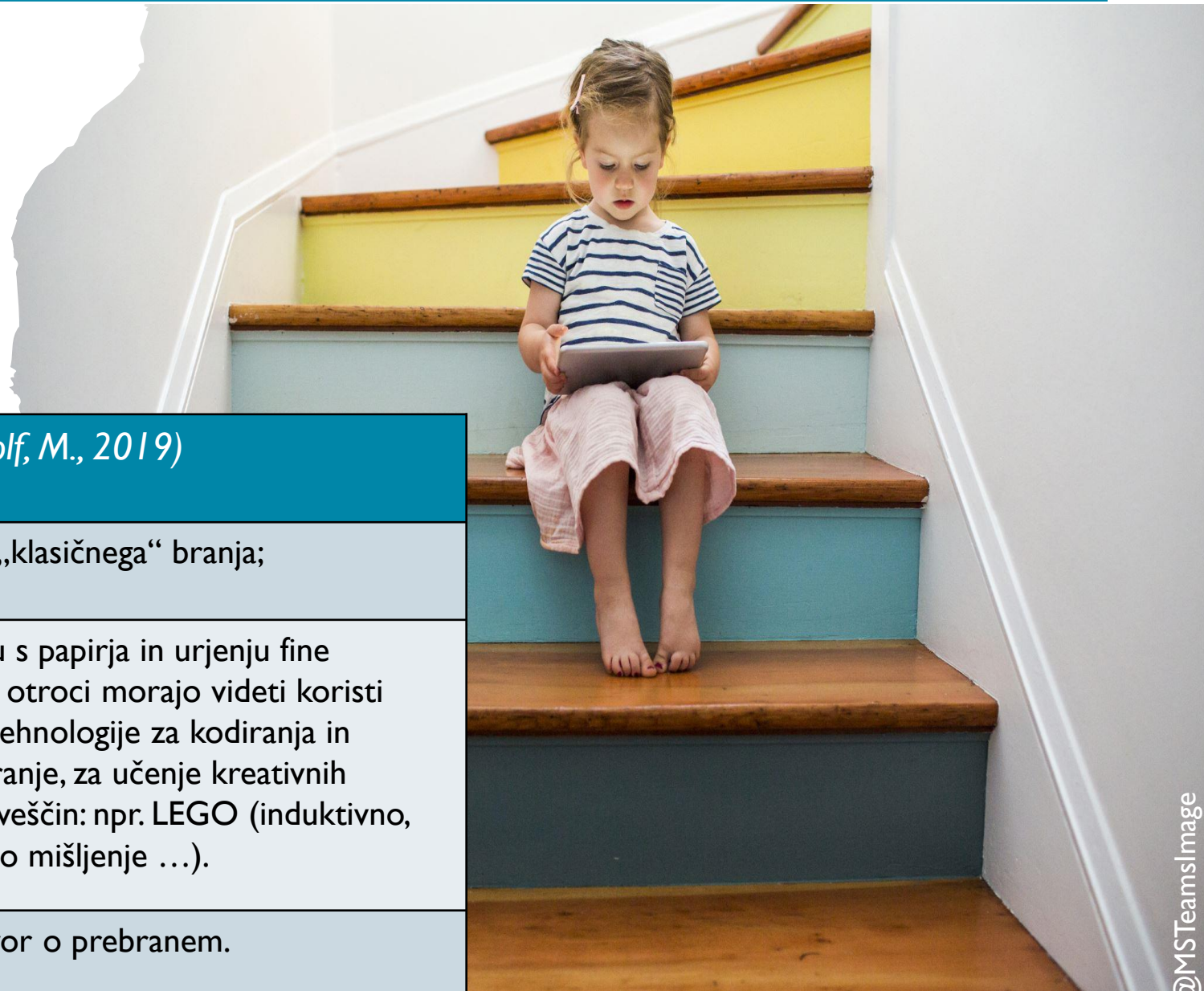

V procesu formalnega izobraževanja sta trenutno dve generaciji – generacija Z (rojeni od leta 1995 in 2010) **in generacija alfa** (rojeni od leta 2010 dalje). (Pečjak, 2022)

Stalna prisotnost v digitalnem svetu ustvarja dopaminski krog odvisnosti, kjer možgani postanejo navajeni na nenehno prejetje dražljajev. Poleg tega se kažejo tudi v mešanju fizičnega in digitalnega sveta, pri čemer velik del generacije Z ne more zdržati brez interneta več kot štiri ure, 64 % pa meni, da bo internet določal njihove vsakodnevne aktivnosti. (Pečjak, 2022, povzeto z Chat Bing, 28. 1. 2024)

„Branje z zaslona predpostavlja **drugačno tehniko kot branje s papirja**. Knjiga je pravzaprav na neki način nasprotje zaslonskemu mediju, saj moramo bolj aktivirati domišljijo ter biti bistveno bolj osredotočeni. ... Branje knjig s papirja tako poleg večje osredotočenosti zahteva tudi večje poglobljanje v vsebino, številne raziskave pa so dokazale, da si bralci pri branju s papirja tudi bistveno več zapomnijo.“

„Dvopismeni možgani“ (Wolf, M., 2019)

Zgodnje otroštvo: poskrbeti za veliko „klasičnega“ branja;

Na začetku šolanja: branje „fizičnih“ knjig in tiskanih besedil, veliko pripovedovanja in pisanja na roko, urjenje finemotorike.

Ob branju s papirja in urjenju fine motorike, otroci morajo videti koristi digitalne tehnologije za kodiranje in programiranje, za učenje kreativnih digitalnih veščin: npr. LEGO (induktivno, deduktivno mišljenje ...).

Urjenje globinskega branja, pozornosti, spomina, pogovor o prebranem.

Proces branje je zaporeden, a tudi paralelen, bottom-up (od spodaj navzdol) in tudi top down (od zgoraj navdol), možganski proces, ki ga je človek ustvaril pred 5400 leti. To je prekratko obdobje, da bi za branje v možganih nastale nove specializirane anatomske strukture.

(Pirtošek, Z., 2022)

1. **Govor**
2. **Motiviranost za branje**
3. **Razumevanje koncepta bralnega gradiva**
4. **Glasovno zavedanje**
5. **Besedišče**
6. **Tekoče branje**
7. **Razumevanje besedil**
8. **Odziv na besedilo in tvorjenje besedil**
9. **Kritično branje**

@Bing Image Creator

Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc-Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotič, J., Fekonja, U., Vilar, P., Kavčič, A., Godec Soršak, L., ... Ceket Odar, M. (2022). Bralna pismenost: opredelitev in gradniki (Spletna izd.). Zavod RS za šolstvo. https://www.zrss.si/pdf/Bralna_pismenost_gradniki.pdf

- Obe generaciji kot globalni, vizualni in socialni.
- **Globalnost** se kaže v njihovi sposobnosti preklapljanja med različnimi dejavnostmi in kulturami z enostavnim »klikom na prst«.
- **Vizualna komunikacija** postaja vse pomembnejša, saj se več sporočil izraža s slikami in barvami namesto z besedami.
- **Socialna povezanost** se vzpostavlja prek digitalnih poti. (McKenzie, 2021)

Raziskava avtorica Šebjanič in Skribe Dimec (2019)

- Pouk na prostem najbolj učinkovit, ko so v dejavnosti vpletene sestavine **ustvarjalnosti in medsebojnega sodelovanja**.
- Pomembno medpredmetno povezovanje in da učitelji v učencih vzbujajo radovednost ter predvsem čustva in doživljanje.

„Šolski sistem zna pozabiti, da se spodbujanje branja ne bi smelo preveč fokusirati na rezultat in se zato premalo ukvarja s samim procesom, v katerem bi otroci **razvili bralne sposobnosti in vzljubili branje.**“

(Bukvić Pažin, A., Ott Franolić, M, 2023)

1. Govor
2. Motiviranost za branje
3. Razumevanje koncepta bralnega gradiva
4. Glasovno zavedanje
5. Besedišče
6. Tekoče branje
7. Razumevanje besedil
8. Odziv na besedilo in tvorjenje besedil
9. Kritično branje

LEPO	rjavo
ZELENO	rastgan
DAVO IMA	letec
VISOKO	suho
HLADEN	šumice
MOČEN	tin
NEZEN	mrzel
SEVERNI	močan
DIŠI	dišeca
SVEŽE	svoža
PO SIVKI	
MEHKI	hrapavo
TANKI	mlado
ŠPIČASTI IMA	umazano
OMAZANI	loplo

Tvorimo pesmi, Barbara Oder

1. Govor

2. Motiviranost za branje

3. Razumevanje koncepta bralnega gradiva

4. Glasovno zavedanje

5. Besedišče

6. Tekoče branje

7. Razumevanje besedil

8. Odziv na besedilo in tvorjenje besedil

9. Kritično branje

OD A DO Ž

IME: _____
RAZRED: _____

- Na poti od vhoda v šolo do igrišča opazuj okolico.
- K vsaki črki abecede na učnem listu vpiši nekaj, kar vidiš,lišiš, vonjaš ali tipaš na tej poti.
- Vrni se po isti poti. Med vračanjem dodaj še eno stvar za vsako črko.
- Po opravljenem sprehodu opiši pot, ki si jo prehodil. Pri opisovanju poti uporabi besede, ki si jih vpisal pod črke. Opis poti ustno predstavi sošolcu.
- Tvoji pravljico in v njej uporabi izbrane besede. Pripoveduj jo sošolcu.

malce potrebno razširiti okenca, da bi se dalo vpisati besedo

A	B	C	Č	D
E	F	G	H	I
J	K	L	M	N
O	P	R	S	Š
T	U	V	Z	Ž

PRIPOVEDUJEM (1. VIO)

1. Govor
2. Motiviranost za branje
3. Razumevanje konceptabralnega gradiva
4. Glasovno zavedanje
5. Besedišče
6. Tekoče branje
7. Razumevanje besedil
8. Odziv na besedilo in tvorjenje besedil
9. Kritično branje

Vir: Novak, N., Mršnik, S. (2017). Konferenca NAK.

Kaj bodo učenci na koncu znali, dosegli, naredili?

S čim bodo to dokazali?

Kako bodo to dosegli?

Učenci bodo:

- spoznali zelišča z opazovanjem (z)več čutili;
- prepoznali skupne značilnosti zelišč;
- raziskali možnosti uporabe zelišč s **pomočjo virov**;
- gojili sadike zelišče; spremljali rast in zbirali podatke;
- **predstavili zbrane podatke** na različne načine (govorno, slikovno, pisno).

Ustni opisi zelišč - besedišče

Ustreznost podatkov zbranih s pomočjo virov
Primerjanje zelišč in iskanje kriterijev za podskupine

Navajanje virov

Predstavitve zelišče

(govorno in slikovno)

Sodelovanje v igri vlog

Načrt, izvedba z

zbiranjem podatkov o

rasti zelišče ter

poročanje

Učenci bodo:

- **sodelovali v pogovoru** o pomenu rastlin za družbo (skozi čas);
- opazovali živa zelišča in s pomočjo virov poiskali njihovo ime ter zelišče opisali in ustrezno predstavili;
- **izdelali osebne izkaznice** zelišč;
- primerjali zelišča med sabo glede na zunanje pojavnosti;
- **s pomočjo virov iskali podatke** o uporabnosti zelišča v določenih situacijah: *Pik komarja. Pik ose. Ureznina ...* in z igro vlog predstavili uporabnost rastline.
- posejali zelišča in jih opazovali ter spremljali v določenem času, zbirali podatke in o njih poročali.

peteršilj – piki komarja; meta – boli želodec; žajbelj – boli grlo; vratič – bruham, ...

Kako med učenjem na prostem spodbujati razmišljanje/branje na višjih ravneh?

POMEN POSTAVLJANJA
(raziskovalnih) VPRAŠANJ.

Le en (ena)	Skupaj tri	Več kot pet
Zgolj 1	Pogosto 3	Vsaj 5

Vir. Katja Gomboc

ČESA JE VEČ (NAJVEČ)?

KOLIKO VEČ JE ... KOT ...?

KAMEN = A

PALICA = O

LIST = E

Kako bi zapisal besedo MREŽA S
PREDMETI IZ NARAVE?

2. gradnik: MOTIVIRANOST ZA BRANJE

Element gradnika:

- interes za branje
- pozitiven odnos do branja³ različnih vrst besedil⁴
- bralna samoučinkovitost
- izbira tiskanih in drugih informacijskih virov glede na namen branja,
- uporaba različnih lokacij bralnih virov

PREDŠOLSKA VZGOJA		OSNOVNA ŠOLA			SREDNJA ŠOLA
1–3 let	3–6 let	1. VIO	2. VIO	3. VIO	
Izkaže tako, da: • izraža pripravljenost za poslušanje in branje, • ohranja pozornost in se odziva ob skupnem branju, • lista bralno gradivo, • navidezno bere, • je zatopljen in vztraja pri samostojnem ali skupnem poslušanju in pripovedovanju zgodb, • izraža željo po pripovedovanju, branju in poslušanju, • skupaj z odraslim uporablja knjižno in neknjižno gradivo ter različne medije in obiskuje knjižnice.	Izkaže tako, da: • izraža željo po pripovedovanju in poslušanju zgodb, pesmi ali listanju bralnega gradiva⁵, • ob slikah pripoveduje (bere) zgodbo drugim, • pozorno posluša branje različnih besedil od začetka do konca, • pozna in uporablja lokacije bralnih virov (npr. bralni kotiček).	Izkaže tako, da: • izbira različno bralno gradivo, • je zatopljen v branje, • vztraja pri branju, • spremlja svoj dosežek pri branju in načrtuje izboljšave, • pozna in uporablja lokacije bralnih virov (šolska knjižnica, medmrežje).	Izkaže tako, da: • izbira bralno gradivo glede na interes in namen, • vztraja pri branju daljših besedil, • spremlja in vrednoti svoj dosežek pri branju v skladu s kriteriji (danimi ali svojimi) in pripravi načrt za njegovo izboljšanje, • vrednoti svojo motiviranost za branje, • uporablja lokacije bralnih virov (šolsko in splošno knjižnico, medmrežje).	Izkaže tako, da: • izbira bralno gradivo glede na interes in namen branja, • vztraja pri branju daljših in bolj kompleksnih besedil pri vseh predmetih, • načrtuje, spremlja in vrednoti svoj bralni dosežek in pripravi načrt za njegovo izboljšanje, • vrednoti svojo motiviranost za branje raznovrstnih besedil in ve, kaj vpliva nanjo, na podlagi tega načrtuje izboljšave, • pozna in uporablja tiskane in digitalne bralne vire, • uporablja lokacije tiskanih in digitalnih virov.	Izkaže tako, da: • izbira bralno gradivo glede na interes, medbesedilno izkušnost, namen branja (spoznavni, etični ali estetski) in kakovost, • vztraja pri branju daljših/dolgih, zahtevnih/kompleksnih besedil, • obvlada večšine strateškega bralca⁶, • načrtuje, spremlja in vrednoti svojo bralno zmožnost in si prizadeva za njeno izboljšanje, • pozna in smiselno uporablja tiskane in digitalne bralne vire, • glede na interes izbira bralno gradivo v drugih/tujih jezikih.

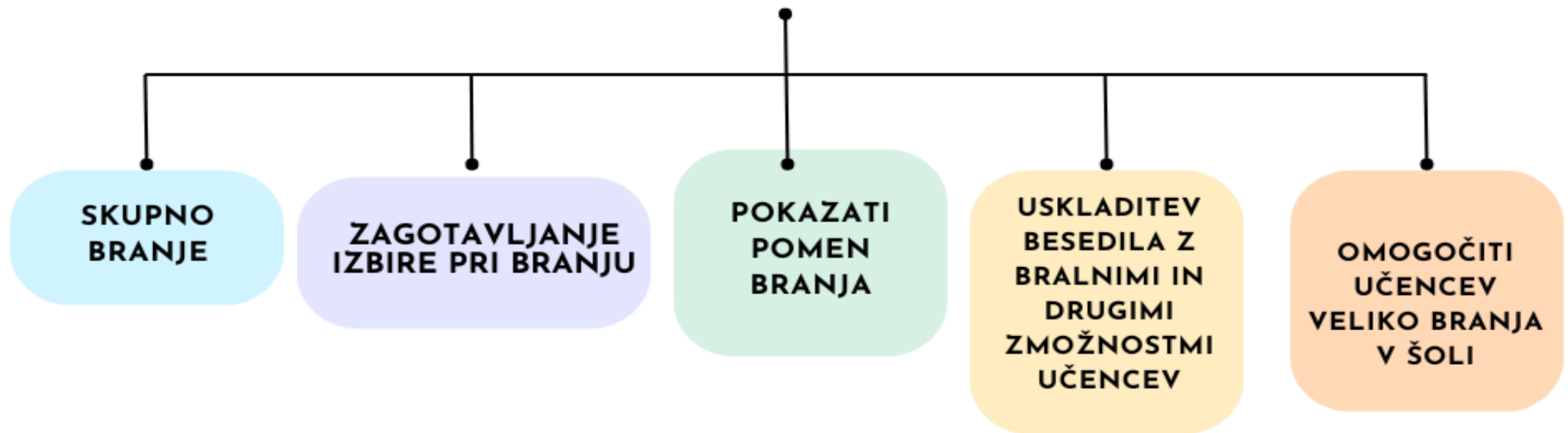
Vir: https://www.zrss.si/pdf/Bralna_pismenost_gradniki.pdf

- Učenci razredne stopnje morajo brati **minimalno 10-15 minut** dnevno (to je cca. 50 - 80 strani mesečno). **GOVORIMO O BRANJUV ŠOLI, O BRANJU Z UČITELJEM.**
- Da bi učenec dosegel ustrezno raven branja – tekoče branje, mora v teku npr. 175 šolskih dni dnevno brati **med 10 - 35 minut.**
- Potrebno je brati raznoliko gradivo: časopise, zgodbe, pravljice, itd.

Wigfield in Guthrie (1997) po Pečjak, 2010

5 strategij motiviranja

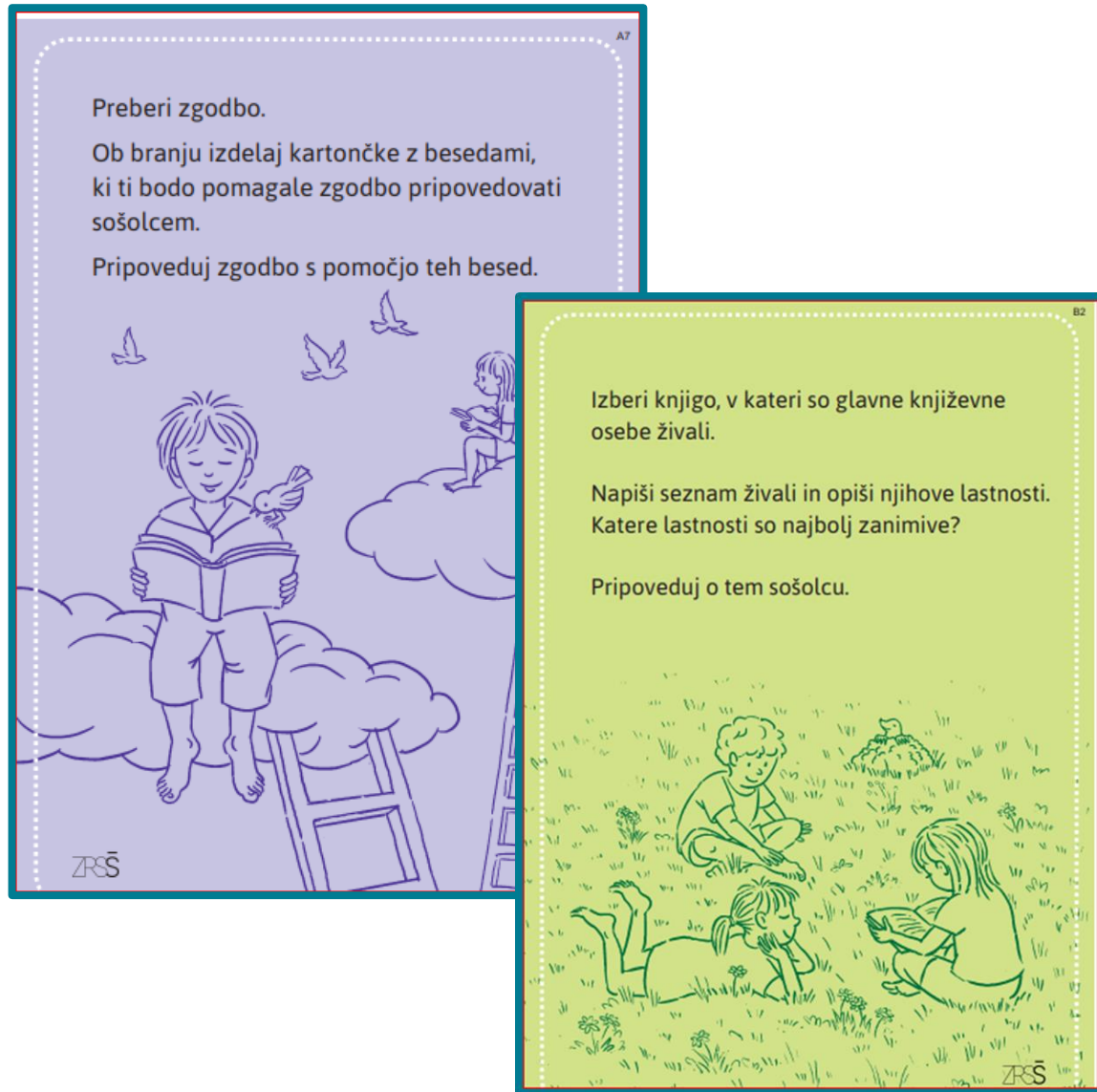

Kartice BERI IN PRIPOVEDUJ

Branje je v svoji naravi **socialen proces**, ki v različnih oblikah sodelovalnega učenja vodi do višjih ravni znanja, kot če bi se učenci učili sami. Branje oz. tudi učenje nasploh prinaša številne prednosti za vse udeležence učnega procesa – tako za učence kot za učitelja, ki se znajde v vlogi opazovalca oz. tistega, ki podpira učenca.

Sonja Pečjak in Ana Gradišar (2012, 15)

Navodila za uporabo kartic BERI IN PRIPOVEDUJ

V zbirki **BERI IN PRIPOVEDUJ** smo se osredotočili na učinkovite strategije za spodbujanje bralne pismenosti in razumevanja besedila – skupno branje.

Namen skupnega branja je v aktivnem branju vključenih.

Skupno branje poteka v dialogu o prebranem, s postavljanjem vprašanj, z izražanjem in doživljanjem čustev o pomenih in zapletih ...

Skupno branje, ki poteka med najmanj dvema osebama.

Govor

Motiviranost za branje

Razumevanje koncepta bralnega gradiva

Glasovno zavedanje

Besedišče

Tekoče branje

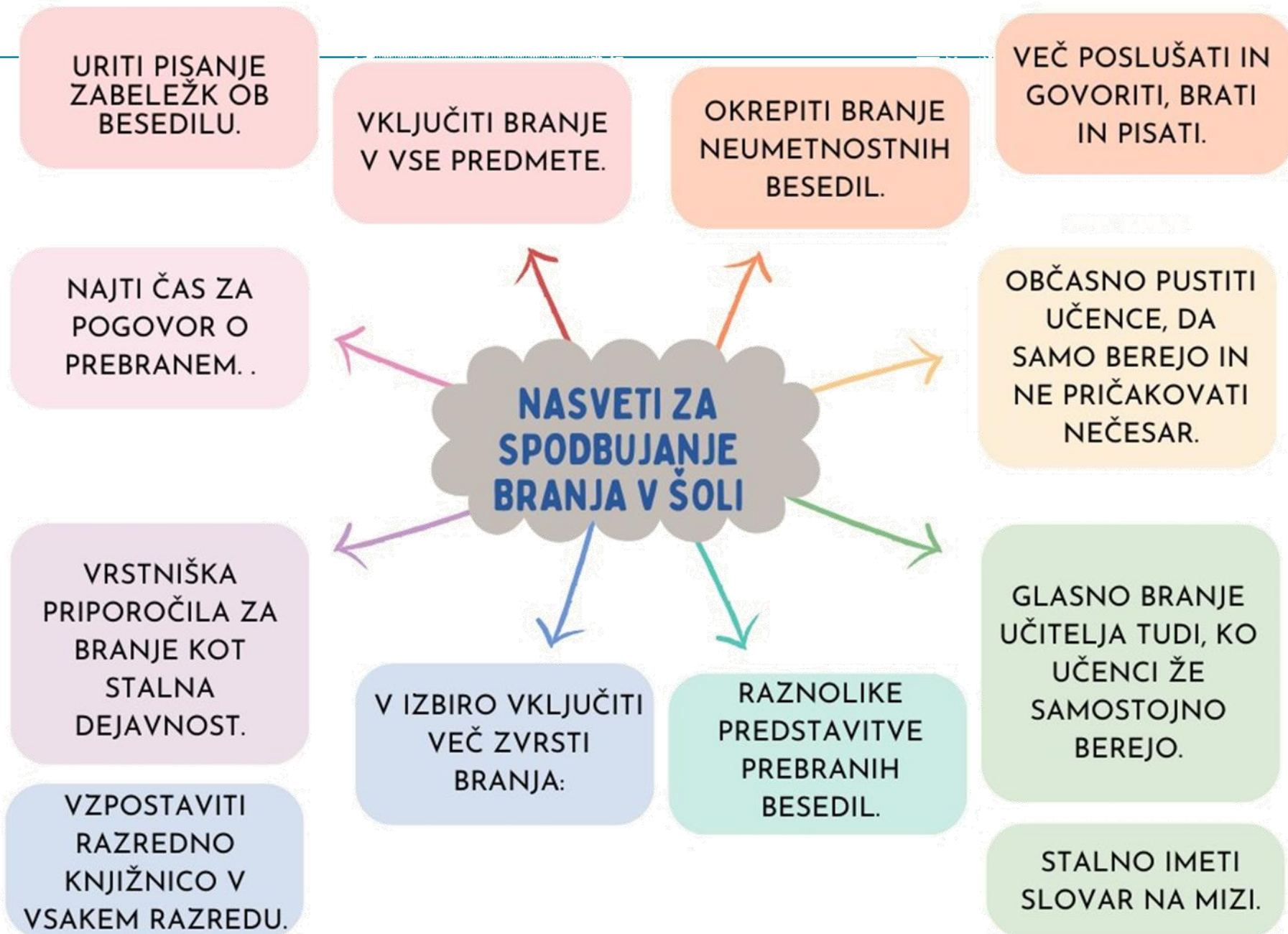
Razumevanje besedil

Odziv na besedilo in tvorjenje besedil

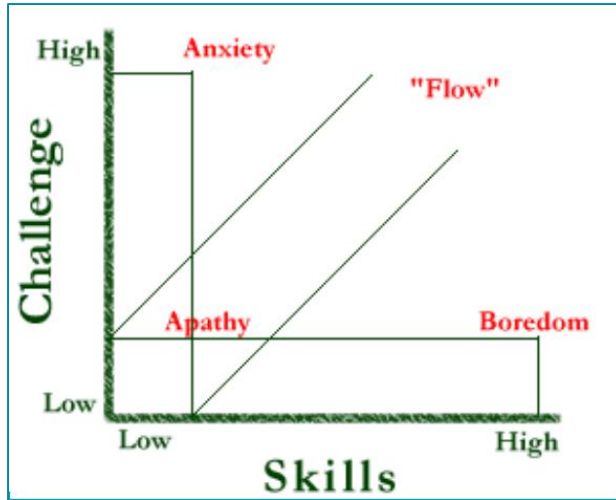
Kritično branje

Gradnik	Element gradnika	Kako učenec ob koncu prvega VIO izkaže pričakovani dosežek	Didaktični pristopi
 MOTIVIRANOST ZA BRANJE	• Interes za branje • Pozitiven odnos do branja različnih vrst besedil • Bralna samoučinkovitost • Izбира tiskanih in drugih informacijskih virov glede na namen branja • Uporaba različnih lokacij bralnih virov	• Izбира različno bralno gradivo. • Je zaptopljen v branje. • Vztraja pri branju. • Spremlja svoj dosežek pri branju in načrtuje izboljšave. • Pozna in uporablja lokacije bralnih virov (šolska knjižnica, medmrežje).	• Skupno branje • Zagotavljanje izbire pri branju • Osmišljanje pomena branja • Uskladitev besedila z bralnimi in drugimi zmožnostmi učencev • Vključevanje veliko branja v pouk (v šoli)

 TEKOČE BRANJE	• Tehnika branja • Natančnost • Hitrost • Izraznost • Ritem	• Polglasno ali glasno tekoče bere s tiskanimi in pisanimi črkami zapisana besedila, z redkimi premori, omahovanji, ponovitvami ter v enakomernem ritmu (glede na bralno gradivo). • Natančno bere s pravilno artikulacijo glasov. • Povezuje besede v besedne zveze/ povedi, vključi stavčno intonacijo.	• Glasno branje • Strategija ponavljajočega se branja • Zborno branje • Eho branje • Poslušanje posnetega branja • Skupno branje

Zatopljenost v učenje, igro - status FLOW (preplavitev) (Bezič po The Psychology of Optimal Experience by Mihaly Csikszentmihalyi, 1990)

OVIRE

- Neupoštevanje kompetentnosti/zahtevnosti
- Ne-možnost izbire bralnega gradiva
- Neustrezna povratna informacija učitelja (ob neuspehu)

SPODBUDE

- Zavzetost/entuziazem učiteljev za branje
- Zaznana spodbuda za branje
- Pogovor učencev o prebranem, ne obnavljanje vsebin!

„Stare igre, kot so: frnikole, gumitvist, ristanc, ravbarji in žandarji ... To so idealne igre. Pri njih se razvija **akomodacija, orientacija, ravnoesje**, otrok mora **razmišljati**, kam se bo skril, skratka otrok razmišlja ... (Rajović, 2018)

Zgodnji razvoj jezika v naravi

Early Language Development in Nature

Praktični priročnik

<https://www.csod.si/stran/eladina-projekt>

1. PODPORNI ODNOS
2. PRIDRUŽENA POZORNOST
3. PARALELENA KOMUNIKACIJA
4. POTRDI - PONOVI
5. „KOREKTIVNA“ POVRATNA INFORMACIJA/ODZIV
6. PONOVI NEZNANO BESEDOV V NOvem KONTEKSTU.
7. UPORABI BOGAT JEZIK.
8. IZOGNI SE VELELNIKU.
9. SPODBUJANJE VEČČUTNE ZAZNAVE

Očesni stik
Polna pozornost otroku
Aktivno poslušanje
Postavljanje vprašanje
Zabavna komunikacija, humor

Opazuj, počakaj, poslušaj
Pozornost na tem, kar otroka
zanima
Fokus na otrokovo tišino

„Zdaj si izbral palico,
prilepil si jo na ...“

- Uporaba strategije z veliko občutljivostjo – npr. pri naglaševanju, ponovitev nepopolnega stavka

DIGITALNA BRALNICA, PRIROČNIKI, BRALNA PISMENOST

<https://www.zrss.si/digitalna-bralnica/bralna-pismenost/>

Stiki s prakso

Področja

Mednarodno sodelovanje

Publikacije

O nas

Domov » Digitalna bralnica » Priročniki » Bralna pismenost

Bralna pismenost

Navodila za uporabo zbirke kartic BERI IN PRIPOVEDUJ

Zbirka kartic Beri in pripoveduj

Slovenščina kot učni jezik za govorce slovenšči...

Postopno, sistematično in individualizirano...

Šolska knjižnica kot središče branja in stičišče...

Kako spodbujamo otrokov govor

Kako otrok spozna nove besede

Kako spodbujati motiviranost otrok za branje

DIGITALNA BRALNICA

Kurikulum za razširjeni program osnovne šole

Priročniki

Coaching

Formativno spremljanje

Vključujoča šola

Dvig digitalne kompetentnosti

Posodobitve pouka v GIM praksi

Posodobitve pouka v OŠ praksi

Izzivi razvijanja in vrednotenja znanja v gimnazijski praksi

Splošno o učenju in poučevanju

Kulturno-umetnostna vzgoja

Aktivno državljanstvo

Bralna pismenost

Inkluzija

V knjižnici poišči pesniško zbirko in jo preberi.

Izberi si eno pesem in na osnovi njenega besedila nariši sliko – pesem.

Sliko – pesem ponudi v branje sošolcu
Kaj pravi?

Barčica po morju plava,
jadra se razpenjajo.

Oj, le naprej, oj, le naprej,
do brezkončnih krajev mej.

Kaj je sliko – pesem? To je pesem v sliki, je slika pesmi,
je pesem, narejena kot slika.

ZRSŠ

Temeljni cilj bralnega pouka je vzgojiti učinkovitega bralca. To je učenec bralec, ki bere tekoče in natančno, z razumevanjem, ima ustrezen obseg besedišča in je pri branju fleksibilen ter za branje motiviran.

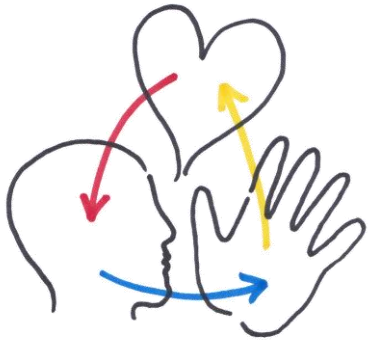
(Povzeto po Pečjak, 2010).

STARŠI –
PODPORA,
POGOJI IN
SPODBUDA

UČITELJ –
UČENJE,
PRILAGODITVE,
PODPORA

Učitelj kot bralni model in vzor.

SRCE: MOTIVACIJA

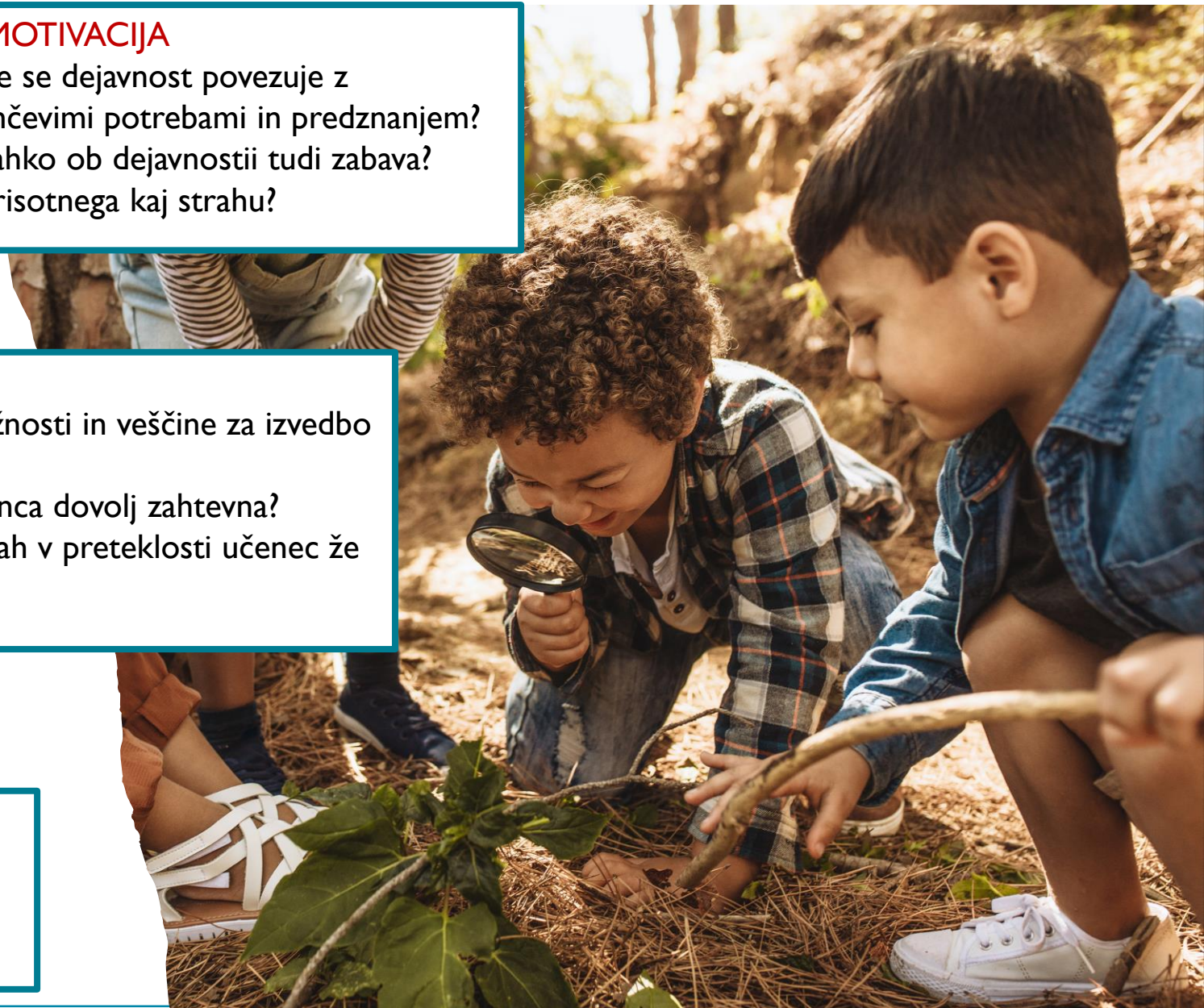
- Ali je se dejavnost povezuje z učenčevimi potrebami in predznanjem?
- Se lahko ob dejavnosti tudi zabava?
- Je prisotnega kaj strahu?

ROKA: ZMOŽNOSTI

- Ima učenec razvite zmožnosti in veščine za izvedbo dejavnosti?
- Je učna dejavnost za učenca dovolj zahtevna?
- Je bil v podobnih izkušnjah v preteklosti učenec že uspešen?

GLAVA: CILJI

- Je dejavnost za učenca pomembna, smiselna?
- Je povezana z učenčevimi cilji?

HVALA ZA
POZORNOST.

nina.novak@zrss.si

VIRI:

- Grosman, M. (2008). Ali je književni pouk lahko prepričljiv za učence? V: Krakar Vogel, B. (2008). Književnost v izobraževanju – cilji, vsebine, metode. Ljubljana: Filozofska fakulteta. Str. 55–64.
- Hattie, J. A. C. (2009). Visible learning. London, New York: Routledge.
- Heacox, D. (2009). Diferenciacija za uspeh vseh. Ljubljana: Rokus Klett.
- Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc-Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotič, J., Fekonja, U., Vilar, P., Kavčič, A., Godec Soršak, L., ... Ceket Odar, M. (2022). Bralna pismenost: opredelitev in gradniki (Spletna izd.). Zavod RS za šolstvo. https://www.zrss.si/pdf/Bralna_pismenost_gradniki.pdf
- Kordigel, M., Saksida, I. (2005). Jaz pa berem. Priročniki za učitelje pri pouku slovenskega jezika v prvem triletju osnovne šole. Ljubljana: Rokus.
- Marentič Požarnik, B. (2000). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS.
- Novak, N. (2016). Spodbujanje razvoja bralne kompetence na literarnem področju v prvem triletju: doktorska disertacija [[L. Novak]]. <http://pefprints.pef.uni-lj.si/id/eprint/3575>
- Novak, N. (2020). Ko je učenje personalizirano, ima vsak učenec glas, njegovo učenje pa je vidno Vzgoja in izobraževanje (ur. Zora Ilc Rutar), str. 6-13. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Novak, N. idr. (2022). Pouk na prostem. Priročnik za učitelje razrednega pouka. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Klemenčič Mirazchiyski, E., Mirazchiyski, P. (2023). Mednarodna raziskava bralne pismenosti (IEA PIRLS 2021): nacionalno poročilo – prvi rezultati (1. spletna izd.). Pedagoški inštitut. https://www.pei.si/wp-content/uploads/2023/05/PIRLS21_NacionalnoPorocilo_Splet1.pdf
- Saksida, I. (2010). Pismenost (naj)mlajših – dileme, vprašanja, izzivi. V: Sodobna pedagogika, letnik 61, št. 1, str. 66–85.
- Skribe, D. (2013). Pouk na prostem. V Novak, L., in Mršnik, S. (ur.). Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi – Spoznavanje okolja / naravoslovje in tehnika. Zavod RS za šolstvo.
- Novak, L. (2018). Raziskovanje lastne prakse – kako in le zakaj?. V: Vzgoja in izobraževanje (ur. Zora Ilc Rutar), str. 17 - 25. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Rickinson, M., Dillon, J., Teamey, K., Morris, M., Choi, M. Y., Sanders, D., in Benefield, P. (2004). A review of research on outdoor learning. Field Studies Council.